

Stichting Herfstcongres organiseert:

HERFSTCONGRES 2025

Het raadsel van de drie- en vierledige mens

***De antroposofische visie op geneeskunde en pedagogiek
versus wetenschap en samenleving***

Op zaterdag 15 november 2025

Deelname ter plekke OF online

Sprekers:

Marco Ephraïm, Arie Bos & Valentin Wember

Met een ronde van werkgroepen uit diverse disciplines, o.a. door:

***Marco Ephraïm, Jeannette van der Schuit, Arie Bos, Valentin Wember,
Ghiti Brinkman, Jaap van de Weg, Frans Lutters, Xandor Koesen-York,
Inga York-Koesen, Madelon Duijts, Anouk de Bruijn & AnnaMaria van Keulen***

***Rudolf Steiner College Rotterdam – Tamboerstraat 9
3034 PT Rotterdam***

Herfstcongres 2025
Het raadsel van de drie- en vierledige mens
De antroposofische visie op geneeskunde en pedagogiek
versus wetenschap en samenleving

De drie- en vierledige mens

Onder de verschillende natuurrijken neemt de mens een eminente plaats in. We zijn getuige van de vormenrijkdom van de mineralen en het machtige en uitbundige leven van de plantenwereld. We staan voor de wonderbaarlijke wereld van de dieren, die zich uiterlijk bewegen en innerlijk lust en onlust ervaren. Maar de mens spant met zijn vermogens tot intelligentie, creativiteit en moraliteit in de natuur de kroon. Zo kan de mens worden beschreven als een **vierledig wezen**, vanuit zijn lichamelijkheid, leven, bewustzijn en geestkracht.

Zijn geestkracht veredelt zijn innerlijk met drie vermogens van denken, voelen en willen. Deze vormen de grondslag voor de **drieledige** mens. Daarmee krijgt hij zicht op de idealen van het ware, het schone en het goede, als basis voor wetenschap, kunst en moraliteit. Rudolf Steiner kwam tot het inzicht dat deze drie zielevermogens functioneel verankerd zijn in de fysiologische bouw van de mens. Het denken blijkt zijn natuurlijke plaats te hebben in het zenuw-zintuiggebied met het hoofd als dominant lichaamsdeel. Voor het gevoelsvermogen vormt het gebied van hart en longen vooral de grondslag. Tenslotte blijkt het wilsvermogen vooral geworteld te zijn in het gebied van stofwisseling en ledematen.

De confrontatie met de huidige wetenschap

Volgens de antroposofische visie kunnen de dimensies van leven, innerlijkheid en geestkracht niet slechts worden verklaard vanuit uiterlijke fysieke hoedanigheden. Dat levert een confrontatie op met het gangbare materialistische wereldbeeld. In de wetenschap bestaat tegenwoordig ook een sterke neiging om de blik eenzijdig te richten op het gebied van de hersenen: alle innerlijke vermogens zouden daar hun oorsprong vinden. Daarmee wordt uiteraard het zicht belemmerd om begrip op te brengen voor de door de antroposofie verdedigde drieledige functionaliteit die het hele lichaam behelst en niet alleen het hoofd.

De confrontatie met de samenleving

Geneeskunde en onderwijs maken deel uit van het geestesleven. Deze gebieden gedijen het beste bij voldoende zelfstandigheid en vrijheid van handelen. Hier wreekt zich de dominante invloed vanuit zowel het economisch leven als de politiek. De overheid houdt immers door middel van wet- en regelgeving stevig toezicht op deze gebieden en laat zich daarbij maar al te zeer juist door de industrie en haar lobbyisten inspireren. Rudolf Steiner pleit voor vrijheid en zelfstandigheid in het geestesleven. Dit levert een moeizame spanningsverhouding op!

Doelgroep

Artsen, therapeuten, verpleegkundigen, pedagogen & overige geïnteresseerden. Ook studenten zijn van harte welkom: zij betalen een gereduceerd tarief.

Deelname

Ter plekke kunnen maximaal 200 deelnemers worden gefaciliteerd. Zij krijgen een biologische lunch aangeboden. Daarnaast kan het congres ook **online** als **Webinar** (evt. ook achteraf) worden gevolgd.

Verloop & sprekers

Marco Ephraïm (huisarts) zal spreken over het antroposofisch mensbeeld in de geneeskunde, mede aan de hand van actuele ziektebeelden.

Vervolgens zal **Arie Bos** (voormalig huisarts, auteur) ingaan op de confrontatie van het antroposofische mensbeeld met de gevestigde wetenschap. Hij heeft in de afgelopen decennia veel aandacht besteed aan onderzoek en theorievorming binnen de gevestigde wetenschap, waarbij hij vooral grote interesse ontwikkelde voor de neurowetenschappen en het hersenonderzoek. Hij schreef diverse boeken over dit onderwerp, zoals **Mijn brein denkt niet. Ik wel.**

Na de lunchpauze volgt een **ronde van werkgroepen** vanuit verschillende invalshoeken (medisch, pedagogisch, therapeutisch, sociaal).

Daarna komt **Valentin Wember** (pedagoog, organisatiedeskundige, auteur) aan het woord. Hij is onze bijzondere gast uit Duitsland. Allereerst zal hij zich richten op het antroposofisch mensbeeld in de pedagogiek (voertaal **Engels**). In een tweede lezing zal hij ingaan op versturende invloeden vanuit de inrichting van de samenleving, waarbij hij de vernieuwende ideeën van Rudolf Steiner over de sociale driegeleding zal bespreken.

Kunstzinnige Onderdelen

- **Xandor Koesen-York** spreekt met de zaal. Hij maakt daarbij gebruik van delen uit de zogenoemde **Grondsteenspreuk**, de spreuk die Rudolf Steiner bij de heroprichting van de Antroposofische Vereniging tijdens de Kerstbijeenkomst van 1923/24 aan de leden heeft geschonken.
- 's Ochtends zal **Inga York-Koesen** het sprookje van **De schaduw** van Hans Christian Andersen vertolken.
- 's Middags wordt een intermezzo aangeboden met **muziek & euritmie**: drie euritmisten brengen een kort programma ten tonele met pianomuziek. De keuze voor de muziek is momenteel nog in voorbereiding.
- Aan het einde van het congres klinkt de **Grondsteenspreuk** als geheel.

OVERZICHT WERKGROEPEN

NR	WERKGROEOPLEIDER(S)	TITEL
1	<i>Xandor Koesen-York</i>	<i>Hoe ontstaan de klinkers en de medeklinkers in ons spreken?</i>
2	<i>Inga York-Koesen</i>	<i>De Grondsteenspreuk</i>
3	<i>Marco Ephraïm & Jeannette van der Schuit</i>	<i>Medicatie bij actuele Ziektebeelden</i>
4	<i>Els van Beek & Jacqueline Gerbrands</i>	<i>De ziel als bemiddelaar tussen lichaam en geest</i>
5	<i>Ghiti Brinkman</i>	<i>Drie- en vierledigheid zelf ervaren in de euritmie</i>
6	<i>Cees Tjeerdema & Ine Hofman</i>	<i>Meridiaan-kleurentherapie in het perspectief van de wetenschap</i>
7	<i>Madelon Duijts & Miranda Hoekman</i>	<i>Drieledig mensbeeld en uitwendige therapie bij actuele ziektebeelden</i>
8	<i>Jaap van de Weg</i>	<i>Het hoger ik en het karma</i>
9	<i>Anouk de Bruijn & Ingrid van de Loo</i>	<i>Beeldentaal, een inspiratiebron?</i>
10	<i>AnnaMaria van Keulen</i>	<i>De drie- en vierledige mens in jezelf ervaren via muziek</i>
11	<i>Valentin Wember</i>	<i>Sociale driegeleding (voertaal Engels)</i>
12	<i>Arie Bos</i>	<i>Rudolf Steiner en de (neuro)wetenschap</i>
13	<i>Andrea Addink</i>	<i>Ontdek in jezelf het vierledige mensbeeld via dansante fysiotherapie</i>
14	<i>Frans Lutters & Ineke Lutters</i>	<i>Het raadsel van de opgroeiende mens</i>

PROGRAMMA-OVERZICHT van zaterdag 15 november 2025

09:30 – 10:00 Inloop met koffie & thee

10:00 – 10:05 Welkomstwoord door **Jelle van der Schuit**

10:05 – 10:20 Opmaat spraak vanuit teksten uit de **Grondsteen-spreuk** door **Xandor Koesen-York**

10:20 – 11:10 Voordracht door **Marco Ephraïm:**
De visie op actuele ziektebeelden vanuit de antroposofische geneeskunde

11:10 – 11:30 Sprookje **De schaduw** van Hans Christian Andersen door **Inga York-Koesen**

11:30 – 12:00 Koffie & Thee

12:00 – 12:50 Voordracht door **Arie Bos:**
Rudolf Steiner en de (neuro)wetenschap

12:50 – 13:50 Lunch

13:50 – 15:00 **Werkgroepen**

15:00 – 15:10 Terugkeer naar de zaal

15:10 – 16:00 Voordracht door **Valentin Wember:**
Het antroposofisch mensbeeld in de pedagogiek
(voertaal: **Engels**)

16:00 – 16:30 Koffie & Thee

16:30 – 16:50 Optreden met **muziek & euritmie** door **Edwige Pottier, Christine Mundschin** en **Berpke van Oers** (euritmie) en **Jelle van der Schuit** (piano)

16:50 – 17:40 Voordracht door **Valentin Wember** over sociale driegeleding:
Onafhankelijkheid en samenwerking

17:40 – 17:50 **Grondsteenspreuk** door
Xandor Koesen-York & Inga York-Koesen

17:50 – 18:00 Afsluiting

18:00 – 19:00 Hapje & drankje

Vriend van het Herfstcongres

Het in 2015 gestarte initiatief **Vriend van het Herfstcongres** wordt nog steeds voortgezet! Voor minimaal **€ 35** kan men **Vriend** worden van het Herfstcongres. Als tegenprestatie wordt aan onze vrienden het na afloop samengestelde congresboekje gratis toegestuurd.

Informatie

Bij **Jelle van der Schuit**, tel: 06-21412688, e-mail: info@herfstcongres.nl

OF raadpleeg onze **website**: www.herfstcongres.nl

Kosten & Aanmelding

- De kosten **ter plekke** bedragen **€ 110** (incl. koffie, thee & lunch). Studenten betalen **€ 55**. U kunt inschrijven voor het **congresboekje** (in NL: **€ 13**; daarbuiten: **€ 16**); dit boekje met alle voordrachten verschijnt in het voorjaar van 2026.
- De kosten als **Webinar** bedragen minimaal **€ 35**. Het Webinar kan ook achteraf worden afgespeeld via de te verstrekken link.

Aanmelden verloopt via onze website www.herfstcongres.nl. De aanmelding is pas definitief na overmaking van de kosten (tijdens de aanmeldingsprocedure **online**) **OF zelf** op rekening: **NL49 INGB 0001 6080 77 t.n.v. Herfstcongres, te Zoetermeer**.

Uiterste betaaldatum: **8 november 2025**. Toekenning van plaatsen (max. 200) verloopt in volgorde van betaling. Alle genoemde prijzen zijn inclusief 21% BTW.

Bereikbaarheid

Het **Rudolf Steiner College te Rotterdam** bevindt zich in een woonwijk.

- **Parkeerplaats** in de buurt (€ 2,08 per uur)
- **Metro A, B en C**: halte Oostplein (nog ca. 10 minuten lopen)
- **Tram 7**
- **Adres: Tamboerstraat 9, 3034 PT Rotterdam**